

SREDNJA ŠOLA ZA FARMACIJO, KOZMETIKO IN ZDRAVSTVO
Zdravstvena pot 1, 1104 LJUBLJANA

Kaj vprašati pacienta

Marija Čerin

Ljubljana, 2012

Samo za interno uporabo

Predgovor

Ta vprašanja so nastala v sodelovanju z dijaki četrtil letnikov programu Farmaceutski tehnik. Pri tem smo si pomagali s knjigo: Handbook of Nonprescription Drugs, American Pharmaceutical Association 1996. Hvala dijakom.

Vprašanja smo zbirali v wikiju (eduwiki.si) in jih vsako leto dopolnjevali. Vabljeni vsi, ki imate dobre ideje, da jih dopolnjujete in izboljšujete še naprej. Vsem se že vnaprej najlepše zahvaljujem.

Marija Čerin

Uvod

Zbrana vprašanja naj vam bodo v pomoč pri pogovoru s pacientom v lekarni. Vedno jih uporabljajte smiselno glede na situacijo. Sprašujte **logično** glede na predhodne odgovore pacienta.

Najprej vprašajte **kdo** ima omenjene težave oziroma **za koga** je zdravilo. Razjasnite si, ali je zdravilo namenjeno **otroku** (koliko staremu), **nosečnici**, **doječi materi** ali **starejši osebi** nad 65 let. V teh primerih je potrebna posebna previdnost in velikokrat posvet z zdravnikom.

Pri nadaljnjem spraševanju se zavedajte, da je treba imeti dovolj strokovnega znanja, da boste znali odgovore pacientov pravilno interpretirati in pravilno svetovati. Pomagajte si z informacijami iz strokovne literature, z verodostojnih strani na spletu (npr. Baza podatkov o zdravilih) ali vprašajte kompetentne ljudi (magistri farmacije, zdravniki).

Kako vprašati

Pri pogovoru s pacientom bodite prijazni, vljudni in upoštevajte bonton. Bodite naravnani na to, da boste naredi vse kar je v vaši moči, da pomagate pacientu pri lajšanju njegovih bolezenskih težav. Zavedajte se, da vedno ne boste mogli pomagati z zdravilom ali nasvetom. V takih primerih napotite pacienta k zdravniku.

Da boste dobili čim več koristnih informacij, uporabite najprej odprta vprašanja, tako boste dali pacientu možnost, da na široko spregovori o svojih težavah. Nato pa poizvedite po podrobnostih še z zaprtimi vprašanji.

Navodila povejte jasno, razumljivo, najpomembnejše tudi zapišite ali pokažite kje je to zapisano. Preverite, če vas je pacient pravilno razumel. Pomembne informacije na koncu še enkrat ponovite in vprašajte pacienta, če ima kakšna vprašanja.

Kaj vprašati pacienta, da mu boste pravilno svetovali

Bolečina

Značilnosti bolečine

- Kje je bolečina? Ali je na določenem mestu, kot na primer določena mišica ali področje kože, ali se širi na ostale dele telesa?
- Kako bi ocenili bolečino v razponu od nič do deset, če pomeni nič brez bolečine, deset pa tako močno bolečino, kot si jo lahko predstavljate?
- Ste že kdaj v preteklosti imeli podobno bolečino? Če da, kaj jo je povzročilo in kaj vam je pri tem pomagalo?
- Je kakšen del vašega telesa rdeč ali zatečen? Ste nedavno utrpeli kakšno fizično poškodbo?
- Kako dolgo ste imeli te bolečine? Ali se značilnosti in intenzivnost bolečine spreminja ali traja neprekinjeno?
- Katere besede najbolje opišejo vašo bolečino (npr. ostra, topa, boleča, pekoča, kot bi te stresla elektrika, zbadajoča)? Je konstantna, ali pride in gre? Ali se je pojavila nenadoma ali postopoma?
- Ali se bolečina pojavi ob posebnem času dneva? Kaj stanje poslabša ali izboljša? Ali popusti ob spremembi drže telesa?
- Ali imate kakšne druge simptome, ki bi bili lahko povezani z bolečino (npr. motnje vida, otrplost, slabost, bruhanje, vročina, duševna zmedenost, nenavadna občutljivost na svetlobo ali zvok)?

Zdravljenje bolečine

- Ste imeli že kdaj takšne bolečine? Če da, kakšna zdravila ste jemali?
- Kakšna zdravila ste že jemali? Koliko in kako dolgo ste jih jemali? Kako učinkovita so bila?
- Ali vaš želodec dobro prenaša aspirin?
- Ste imeli kdaj kakšno alergijsko reakcijo na aspirin ali na kakšno drugo zdravilo proti bolečinam, oteklinam ali vročino?
- Ste imeli kdaj kakšno alergijo na hrano, barvila ali dodatke hrani?
- Ste imeli kdaj izpuščaje ali koprivnico?
- Ste imeli kdaj rano na želodcu ali probleme z želodcem?
- Ste imeli kdaj astmo, nosne polipe, ali težave z dihanjem?
- Ali imate sedaj, ali ste imeli kdajkoli astmo, alergijo, rano na želodcu, protin, visok krvni tlak, srčno napako, ledvične bolezni ali motnje strjevanja krvi?
- Ali jemljete zdravila za protin, artritis, astmo, visok krvni tlak ali diabetes?
- Ali ste nedavno jemali kakšna zdravila, za razredčevanje krvi? Ste jemali kakšna takšna zdravila prejšnji teden?
- Ali jemljete še kakšna druga zdravila na recept ali brez recepta?
- (Če je pacient mlajši od 15 let) Ali je imel vaš otrok pred kratkim znake gripe ali norice?
- (Če je pacient ženska v rodnem obdobju) Ali ste noseči? Ali dojite? Če ste noseči, ali nameravate dojit?

Povišana telesna temperatura

- Kako dolgo ste že bolni? Če je pacient otrok: Kako dolgo je vaš otrok že bolan?
- Kakšno temperaturo imate (ima vaš otrok)? Koliko časa že traja temperatura?
- Kje ste merili telesno temperaturo (v ustih, pod pazduho, rektalno, v sluhovodu)?
- Ali spremlja temperaturo tudi drgetanje ali potenje?
- Kateri simptomi še spremljajo povišano temperaturo?
- Ali ste vzeli kakšna zdravila za zniževanje temperature, ali ste jo nižali na kakšen drug način?
- Ste kdajkoli imeli krče, napade ali možganske motnje?

Alergijski rinitis

- Kakšne simptome (znake bolezni) imate?
- Ali so simptomi prisotni skozi celo leto, ali samo v določenem obdobju leta? Kateri faktorji povzročijo simptome?
- Ali se stanje izboljša ali poslabša doma, na delu, v šoli?
- Ali je kdo v vaši družini imel alergijo?
- Ali imate vročino, vneto grlo, prehlad, bruhate ali imate drisko?
- Katera zdravila jemljete (na recept ali brez)?
- Katera zdravila ste že jemali za zdravljenje vaših simptomov? Ali vam je to zdravljenje pomagalo?
- Ali ste alergični na kakšna zdravila?
- Ali imate kakšne omejitve v prehrani (dieta)?

Zamašen nos (kongestija)

- Kakšne simptome (znake bolezni) imate?
- Je vaš nosni izloček gost ali obarvan?
- Katera zdravila ste že vzeli?
- Ali ste alergični na kakšna zdravila?
- Ste kdaj opazili kakšne neželene učinke na zdravila?
- Ste kdaj opazili povratno oteklino po uporabi površinskih dekongestivov?
- Ali imate zvišan krvni tlak ali druge srčno-žilne bolezni? Glavkom? Sladkorna bolezen? Bolezni ščitnice?
- Ali se zdravite za depresijo? Če da, ali jemljete isokarboksazid, fenalzin, tranilcipromin?
- Če je zdravilo za otroka, koliko je star otrok?
- Ali se udeležujete uradnih športnih tekmovanj? (zaradi doping kontrole)

Astma

- Ali vam je zdravnik ugotovil astmo? (Če je odgovor ne, nadaljuj z vprašanji za nediagnosticirano astmo. Če je odgovor da, pa za diagnosticirano astmo).

Nediagnosticirana astma

- Ste imeli napad ali ponoven napad težkega dihanja?
- Ali imate neprijeten kašelj ponoči?
- Ali imate kašelj ali težko dihanje po naporu?
- Ali imate kašelj, težko dihanje ali sopenje, če ste izpostavljeni alergenom v zraku ali umazaniji?
- Ali traja več kot 10 dni, da kašelj mine?

Diagnosticirana astma

- Ali za vas skrbi zdravnik?
- Ali imate napisana navodila za zdravljenje astme?
- Ali imate še kakšne druge zdravstvene probleme, kot so srčne bolezni?
- Koliko časa ste zaradi astme v zadnjem letu izostali od pouka ali službe?
- Koliko noči na teden ste budni zaradi astme?
- Ali ste bili v zadnjem letu na urgenci zaradi astme?
- ☒ Ali vas astma ovira pri rekreaciji?
- ☒ Ali ste v preteklosti že uporabljali katera zdravila za zdravljenje astme in kakšen je bil odziv nanje?
- Kolikokrat na dan ali teden uporabljate inhalator za blaženje simptomov astme in na kakšen način ga uporabljate?

Bolezni žrela in grla

- Kako močna je bolečina? Opišite jo.
- Ali imate še kakšne druge simptome: povišana telesna temperatura, kašelj, nahod?
- Če imate kašelj, ali imate suh ali produktiven kašelj?
- Ali imate oteženo dihanje?
- Ali vas boli pri požiranju?
- Ali ste hripavi, imate delo kjer obremenjujete glasilke (petje, govorjenje) ?
- Ali kadite, ali pijete žgane pijače?
- Ali že jemljete kakšna sredstva za blaženje bolečin?
- Koliko časa imate takšne težave?
- Ali se vam redno pojavljajo težave?
- Ali ste v stiku z dražečimi snovmi?

Kašelj

- Ali je kašelj suh ali produktiven?
- Ali je izmeček zelen, rumen, rjav, krvav ali brezbarven?
- Koliko časa že traja, ali se ponavlja?
- Kdaj se pojavlja (tekem dneva)?
- Ali je prisotna povišana telesna temperatura?
- Ali ob kašlju čutite bolečino v prsnem košu?
- Ali je prisotno piskanje pri dihanju?
- Ali ste hripavi?
- Ali kadite ali pijete žgane pijače?
- Ali ste vzeli že kakšno zdravilo?

- Ali imate kakšno kronično bolezen?

Gripa in prehlad

- Katere simptome imate?
- Ali imate bolečine v mišicah in sklepih?
- Ali imate povišano telesno temperaturo? (Če da, glej vprašanja pri povišani telesni temperaturi.)
- Vas boli glava, ste utrujeni?
- Ali imate bolečine v grlu, pri požiranju? (Glej vprašanja pri bolečem grlu)
- Ali kašljate? (Glej vprašanja pri kašlju)
- Ali imate nahod? Kdaj so težave izrazitejše: podnevi ali ponoči?
- Ali ste obiskali zdravnika?
- Ali ste katero zdravilo že jemali, katero?
- Kako učinkovito je bilo?

Antacidi

- Lahko opišete bolečino? Kako močne so?
- Se pojavljajo še kakšni drugi simptomi ali znaki, ki spremljajo bolečino?
- Kako dolgo vas že boli?
- Je bolečina konstantna ali se pojavlja in izginja?
- Kje in kdaj se bolečina pojavi?
- Vas bolečina zbujata tudi ponoči?
- Se bolečina poveča, ko se uležete? Ko se nagnete naprej?
- Ali hrana lajša bolečino? Ali določena hrana, kava in druge karbonizirane pijače povečajo bolečino?
- Uživate alkohol? Koliko? Ali se bolečina poveča po uživanju alkohola?
- Ste shujšali?
- Izkašljujete kri ali črno snov, ki je podobna kavnim zrncom?
- Ali otežkočeno in boleče požirate?
- Ste se o tem problemu že posvetovali z zdravnikom, zdravilcem? Kaj vam je svetoval?
- Ste že kdaj jemali antacide ali histaminike za blažitev bolečine? Katere? Kako ste jih jemali?
- Ste kadilec? Koliko kadite?
- Je imel kdo v vaši družini že kdaj čir na želodcu?
- Imate diabetes, težave z ledvicami ali srcem? Se trenutno zdravite še pred čim drugim?
- Ste na kakšni posebni dieti?

Odvajala

- Zakaj mislite da potrebujete odvajalo?
- Imate ali ste imeli težave in bolečine v trebuhu, vas napenja, ste shujšali, imate slabost v želodcu in bruhanje?
- Katere druge simptome imate?
- Ali ste se v kratkem zdravili za kako boleznijo?

- Ali ste imeli v predelu trebuha kakšen poseg?
- Ali ste noseči?
- Ali imate normalno prebavo, ste opazili kakšno spremembo?
- Kako bi opisali vašo prebavo? Ali se vam je normalna prebava kako spremenila?
- Ali pri izločanju opazite kakšne spremembe? Katere?
- Kako dolgo ste že zaprti?
- Ste poskusili preprečiti zaprtje s hrano, jesti kruh z višjo osebno vlaknin, povečati količino žitaric, sadja, zelenjave?
- Kako pogosto se ukvarjate s športom?
- Kolikšno količino vode ali druge količine zaužijete dnevno?
- Ali ste že kdaj jemali odvajala proti zaprtju?
- Ali sedaj jemljete kakšna odvajala? Kako pogosto in kako dolgo jih že jemljete?
- Imate kakšne neželene učinke po odvajalih, kot sta driska in bolečine v želodcu?
- Ali jemljete še katera druga zdravila, ki niso odvajala? Če jemljete katera imate predpisane in katerih nimate?
- Ali ste alergični na kakšno zdravilo?

Vnetje kože in luskvica

- Kako dolgo imate takšno stanje?
- Katera področja kože, vključno s sluznico, lasiščem in nohti so vključena?
- Kakšen občutek imate na obolelem mestu? (srbeč, boleč)? Ali je suho ali vlažno?
- Ali se praskate na obolelem mestu? Če se, kako pogosto? Kdaj najbolj pogosto?
- Ali se vam je stanje spremenilo na pogled?
- Ali ste že imeli takšno stanje? Ali se pojavlja in izginja?
- Ali ste že kdaj imeli kakšen drugačen problem s kožo?
- Ali imajo ostali v družini tudi kakšne probleme s kožo?
- Ali imate vi, ali kdo drug v družini alergije, astmo ali seneno mrzlico?
- Ali ste opazili spremembe na koži ob različnem letnem času?
- S čim se ukvarjate?
- Ali je karkoli povezano z vašim delom, hobijem, čiščenjem hiše, menjanjem mila, deodorantov ali šamponov, nošenja nakita in jemanja zdravil, ki bi lahko problem s kožo poslabšalo?
- Ali ste se posvetovali z zdravnikom o težavi? Če ste, kakšno zdravljenje je predlagal? Ali ste se oziroma, se trenutno zdravite na kakšen način? Kako učinkovita so bila prejšnja zdravljenja za kožno obolenje?

Okužba kože

- Katero področje kože je okuženo? Kako obsežno je področje?
- Ali je koža popokana? Se gnoji? Je boleča?
- Kako dolgo imate takšno stanje? Ali ste že kdaj imeli takšne probleme?
- Ali se je stanje razvilo iz kožnega izpuščaja?
- Ali se je stanje poslabšalo?
- Ali so okuženi še kateri drugi člani družine?
- Ali imate vročino in simptome gripe?
- Imate sladkorno bolezen? Imate še katero drugo bolezen?

- Ali ste alergični na katera zdravila, ki jih jemljete?
- Katerih zdravljenj ste se poslužili za to bolezen? So bila učinkovita?
- Katera zdravila uporabljate? Ali so učinkovita?

Vitami in minerali

- Zakaj mislite, da potrebujete vitamine, minerale ali dodatke hrani?
- Kakšne simptome imate? Ali so se pojavili nenadoma ali postopoma?
- Koliko ste stari in koliko tehtate?
- Ali jeste meso, zelenjavo, mlečne in žitne izdelke vsak dan?
- Ali ste na dieti, ali imate kakšne omejitve pri hrani?
- Ali se redno ukvarjate s športom, ali opravljate zahtevno fizično delo?
- Ali imate kakšno kronično bolezen (diabetes, želodčno razjedo, razjedo debelega črevesja, ali epilepsijo)?
- Ali ste nedavno jemali kakršnakoli zdravila, na recept ali brez?
- Ali ste darovalec krvi? Kako pogosto? Kdaj ste nazadnje darovali kri?
- Ali kadite, ali drugi vsakodnevno kadijo v vaši bližini?
- Ali pijete alkohol? Kako pogosto in koliko?
- Ali ste noseči?
- Ali jemljete oralne kontraceptive?